

Kúria

ítélete

Az ügy száma:	Bt.II.581/2023/5.
A határozat szintje:	törvényességi jogorvoslat
A tanács tagjai:	Dr. Somogyi Gábor, a tanács elnöke Dr. Demeter Zsuzsanna, előadó bíró Dr. Harangozó Attila, bíró Dr. Metzing Márton, bíró Dr. Boros Tibor, bíró
Az eljárás helye:	Budapest
Az eljárás formája:	tanácsülés
Az ülés napja:	2023. október 26.
Az ügy tárgya:	lőfegyverrel visszaélés büntette és más bűncselekmények
Terhelt:	...
Elsőfok:	Szombathelyi Járásbíróság, 47.B.148/2020/32., ítélet, tárgyalás, 2021. május 17.
Másodfok:	Szombathelyi Törvényszék, 13.Bf.55/2021/11., végzés, tanácsülés, 2021. november 11.
Az indítvány előterjesztője:	a legfőbb ügyész
Az indítvány iránya:	a törvénysértés megállapítása

Rendelkező rész

A Kúria a lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntette és más bűncselekmények miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a legfőbb ügyész által a törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslati indítványt elbírálvá megállapítja, hogy a Szombathelyi Törvényszék mint másodfokú bíróság 13.Bf.55/2021/11. számú végzése – indokolásának az ügyészi bizonyítási indítvány hiányára hivatkozva az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét kizáró részében – törvénysértő.

A Kúria ítélete ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

[1] I. A Szombathelyi Járásbíróság a 2021. május 17-én kihirdetett 47.B.148/2020/32. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntetében [Btk. 325. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés a) pont] és bűnsegédként

elkövetett rongálás büntetében [Btk. 371. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont]. Ezért – halmazati büntetésül – 2 év szabadságvesztésre ítélte, melynek végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette azzal, hogy a szabadságvesztést – végrehajtásának utólagos elrendelése esetén – börtönben kell végrehajtani, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja pedig a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő nap.

[2] A járásbíróság a terheltet az ellene lopás büntette [Btk. 370. § (1) bekezdés, (2) bekezdés bc) pont és (4) bekezdés b) pont] miatt emelt vád alól felmentette.

[3] Az ügyészségnek a felmentés ellen és súlyosításra irányuló fellebbezése folytán másodfokon eljáró Szombathelyi Törvényszék, a 2021. november 11-én meghozott 13.Bf.55/2021/11. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[4] **II.** A legfőbb ügyész BF.1050/2022/8. szám alatt a Szombathelyi Törvényszék 13.Bf.55/2021/11. számú végzése ellen terjesztett elő jogorvoslati indítványt a törvényesség érdekében, a Be. 667. § (1) bekezdése alapján.

[5] Indítványa szerint a Szombathelyi Törvényszék mint másodfokú bíróság törvénysértőn járt el, amikor az elsőfokú ítélettel szemben az ügyészség részfelmentés miatt bűnösség megállapítása végett bejelentett fellebbezésének elbírálása során, a felülbírlata idején már hatályos, a Be. 593. § (2) bekezdését érintő törvénymódosítást figyelmen kívül hagyva hozott döntést.

[6] Indokolásában a pertörténet bemutatása körében utalt rá, hogy az elsőfokú bíróság a terhelt bűnösségét lőfegyverrel és lőszerral visszaélés büntetében, valamint bűnsegédként elkövetett rongálás büntetében megállapító, ellenben a lopás büntette miatt emelt vád alóli felmentő ítéletével szemben az ügyész – többek között – a részfelmentés ellen, bűnösség megállapítása végett, a terhelt és védője további felmentés, illetőleg a büntetés enyhítése végett jelentett be fellebbezést.

[7] A másodfokú ügyészi indítvány a fellebbezést arra alapozta, hogy a bíróság által első fokon megállapított ítéleti tényállás a felmentéssel érintett cselekmény tekintetében a Be. 592. § (2) bekezdés d) pontjában írt okból részben megalapozatlan, amely azonban az ügyiratok tartalma és okszerű ténybeli következtetés alapján kiküszöbölhető, az elsőfokú bíróságtól eltérő tényállás megállapítását követően pedig a felmentett terhelt bűnösségének lopás büntette miatt történő megállapítása is indokolt.

[8] Kiemelte, hogy a másodfokon eljáró Szombathelyi Törvényszék a járásbíróság ítéletét azzal az indokolással hagyta helyben, miszerint a Be. 593. § (2) bekezdése szerinti törvényi rendelkezésből következően a másodfokú bíróságot köti az elsőfokú bíróság bizonyítékokkal kapcsolatos értéktétele, a terhelt vagy a tanú szavahihetőségét, az ellentétes szakértői vélemények meggyőző voltát, az okirati bizonyítékok hitelességét csak abban az esetben értékelheti másként, ha e körben bizonyítást vett fel.

[9] Az ügyészség tényállás-helyesbítési indítványa alapján a törvényszék azt fejtette ki, hogy a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontjában írtak szerint a másodfokú bíróság az ítélet részbeni megalapozatlanságát kiküszöböli, ennek során az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy az ügyészség által indítványozott bizonyítás alapján, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapításával, az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét állapíthatja meg. Azonban a Be. 593. § (2) bekezdése szerint a másodfokú bíróság csak azokkal a tényekkel kapcsolatban értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a bizonyítékokat, amelyekre bizonyítást vett fel, kivéve, ha az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján a vádlottat az (1) bekezdés b) pontja alapján felmenti vagy az eljárást megszünteti. A Be. 593. § (2) bekezdésében írt, a felülmérlegelés tilalmát előíró törvényi rendelkezésből következően, ha az ügyészség nem

indítványoz bizonyítást, és az eltérő tényállás csak bizonyítás útján lenne megállapítható, a másodfokú bíróság által nem vehető fel bizonyítás, és az ügyet az elsőfokú ítélet tényállását alapul véve kell érdemben felülbírálni. Ennek megfelelően, miután az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás kötelezően irányadó volt a fellebbezési eljárásban, így nem tévedett a járásbíróság, amikor a lopás bűncselekményét érintően a terhelt büntetőjogi felelősségének hiányára vont következtetést.

[10] Ezzel kapcsolatban a legfőbb ügyész arra mutatott rá, hogy a büntetőeljárásról szóló 2020. évi XLIII. törvény 221. §-a, 2021. január 1-jei hatályba lépéssel módosította a felülmérlegelés tilalmára vonatkozó, a Be. 593. § (2) bekezdésében meghatározott törvényi rendelkezést. Ennek – a másodfokú bíróság eljárásakor is hatályos szövege szerint – nem ütközik a felülmérlegelés tilalmába az, ha a másodfokú bíróság bizonyítás felvétele nélkül, az ügyiratok tartalma vagy helyes ténybeli következtetés útján állapít meg eltérő tényállást, és értékeli eltérően az eltérő tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat, így küszöbölve ki a megalapozatlanságot.

[11] Kiemelte, hogy a Be. 164. § (3) bekezdésének helyes értelmezése nem zárja ki, hogy a bíróság indítvány hiányában hivatalból szerezzen be, illetve vizsgáljon meg bizonyítékot, így amennyiben a megalapozatlanság az ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés eredményeként nem küszöbölhető ki, azaz a megalapozatlanság bizonyítást igénylő mértékű, akkor sincs törvényi akadálya e bizonyítás lefolytatásának és eltérő tényállás megállapításának, miután a Be. hatályos rendelkezéseiből kizárólag az következik, hogy a bíróság erre nem köteles.

[12] Álláspontja szerint így a Szombathelyi Törvényszék törvénysértőn járt el, amikor a Be. 593. § (2) bekezdését érintő törvénymódosítást figyelmen kívül hagyva, az ügyészség bizonyítási indítványának hiányára hivatkozva, az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét kizárta és a felmentő rendelkezéssel érintett tényállás megalapozottságának vizsgálatát mellőzve, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást tekintette a fellebbezések elbírálása során szükségképp irányadónak.

[13] Miután a törvénysértő jogerős határozat más jogorvoslattal nem támadható, a legfőbb ügyész – a jogorvoslat a törvényesség érdekében eljárás keretében – indítványozta, hogy a Kúria a Szombathelyi Törvényszék 13.Bf.55/2021/11. számú végzése tekintetében a törvénysértést állapítsa meg.

[14] **III.** A legfőbb ügyész törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslati indítványa – az alábbiak szerint – alapos.

[15] 1. A Be. 667. § (1) bekezdése szerint a legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelenthet be a bíróság törvénysértő jogerős ügyszólatára és végleges, nem ügyszólatára végzése ellen. E rendkívüli jogorvoslat az olyan törvénysértések megállapítására és részbeni korrekciójára ad lehetőséget, amelyek esetében más jogorvoslatnak már nincs helye.

[16] A rendkívüli jogorvoslatként szabályozott eljárások közül a felülvizsgálat, a perújítás és az egyszerűsített felülvizsgálat tárgya kizárólag a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügyszólatára határozata lehet [Be. 648. §; Be. 637. § (1) bekezdés; 671. § és 672. § (2) bekezdés].

[17] A felülvizsgálat a Be. 649. §-ában taxatív megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. Addig amíg a felülvizsgálat a jogerős ítélet jogi hibáinak orvoslását szolgálja, a jogerős ítélet ténybeli javításának eszköze a perújítás. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek és a perújítás is csak a törvényben meghatározott okokból és feltételek alapján vehető igénybe (Be. 637. §). E két rendkívüli jogorvoslaton túl

egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának akkor van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett egyes, a törvényben pontos meghatározott kérdésekről (Be. 671. §).

[18] A legfőbb ügyész a másodfokú eljárásban meghozott ügydöntő határozatot a másodfokú bíróság azon – állaspontja szerint – törvénytörő eljárása alapján támadta, amely szerint a másodfokú bíróság a normaszöveg, már eljárásakor hatályban lévő módosított tartalmát figyelmen kívül hagyva, az ügyészség bizonyítási indítványának hiányára hivatkozással mellőzte az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozottságának vizsgálatát, és az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét.

[19] A hatályos Be. szerint feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértést – egyben felülvizsgálati okot – az indokolás egyetlen hibája valósíthat meg, nevezetesen, ha az ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes [Be. 608. § (1) bekezdés f) pont].

[20] A legfőbb ügyész másodfokú határozattal szembeni kifogása nem tényalapú és eljárási szabálysértésként a Be. 649. § (2) bekezdésében sem nevesített, kizárólag az indokolás jogi hibáját állítja. Így perújítás vagy felülvizsgálat körében nem vizsgálható, és miután nem határozati rendelkezés, egyszerűsített felülvizsgálat keretében sem orvosolható. A legfőbb ügyész által megjelölt eljárási szabálysértés kiküszöbölésére ezáltal kizárólag a törvényesség érdekében előterjesztett jogorvoslat alapján van törvényes lehetőség [Kúria Bt.II.218/2022/6., Kúria Bt.II.688/2019/5. (BH 2020.64.III.)].

[21] 2. A rendelkezésre álló ügyiratok alapján az állapítható meg, hogy a terhelttel szemben a Szombathelyi Járási Ügyészség B.2069/2017/36. számú vádirata alapján indult büntetőeljárás, vádiratában az ügyészség a terheltet löfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntetével [Btk. 325. § (1) bekezdés a) és (2) bekezdés a) pont], lopás büntetével [a Btk. 370. § (1) bekezdés, (4) bekezdés b) pont] és rongálás büntetével [Btk. 371. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont] vádolta.

[22] A rendkívüli jogorvoslat tekintetében releváns, az ítéleti tényállás 1. pontjára vonatkozó vádirat tényei szerint a terhelt 2017. augusztus 26-án 00.30 és 01.00 óra közötti időben ismeretlen módon behatolt a tanú1 és tanú2 sértettek használatában lévő cím1 szám alatti családi házba, ahol a hálósobából – annak csavarokkal történő rögzítését megszüntetve – jogtalanul eltulajdonította az ott lévő 17.000 forint értékű széfet az abban lévő értéktárgyakkal együtt, továbbá a lakóház különböző helyiségeiből a sértettek tulajdonában álló értéktárgyakat és készpénzt tulajdonított el jogtalanul, mely lopással okozott meg nem térült kár 2.537.020 forint. Ezt követően a terhelt a nyomok eltüntetésére végett gázolajat locsolt szét a lakóházban és azt meggyújtotta, melynek következtében a lakóház egy része kiégett, illetve az ott lévő különböző sértettek tulajdonában lévő ingóságok is megsemmisültek. A rongálással okozott kár összesen 34.142.904 forint, mely szintén nem térült meg.

[23] A Szombathelyi Járásbíróság a 2021. május 17-én kihirdetett 47.B.148/2020/32. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki löfegyverrel és lőszerrel visszaélés büntetében [Btk. 325. § (1) bekezdés a) pont, (2) bekezdés a) pont – 2. tényállási pont] és bűnsegédként elkövetett rongálás büntetében [Btk. 371. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont – 1. tényállási pont]. A lopás büntette [Btk. 370. § (1) bekezdés, a (4) bekezdés b) pontja, (2) bekezdés bc) pont – 1. tényállási pont] miatt emelt vád alól felmentette.

[24] A bíróság által megállapított (1. pontban rögzített) tényállás szerint 2017. augusztus 26. napján éjszaka, fél egy és 1 óra közötti időben ismeretlen személy a tanú1 és tanú2 sértettek használatában lévő cím1 szám alatti családi ház hálósobájából – annak csavarokkal

történő rögzítését megszüntetve – jogtalanul eltulajdonította az ott lévő 17.000 forint értékű széfet, a széfből, illetve a lakóház különböző helyiségeiből az ismeretlen személy a sértettek tulajdonában álló különféle értéktárgyakat és készpénzt tulajdonított el jogtalanul. Ezt követően ismeretlen személy gázolajat locsolt szét a lakóházban és azt meggyújtotta, melynek következtében a lakóház egy része kiégett, illetve az ott lévő különböző sértettek tulajdonában lévő ingóságok is megsemmisültek.

[25] A terhelt a fenti cselekmény időpontjában – azért, hogy magának alibit biztosítson – cím2 alatti ingatlanában tartózkodott, ahol tanú3-nak haszonállatok levágását végezte. A terhelt ugyanakkor az ismeretlen személy azon szándékát ismerte, hogy a cím1 alatti családi házat fel akarja gyújtani, és ehhez – az eljárás során ismeretlen maradt célból – szándékosan segítséget nyújtott akként, hogy előzetesen gázolaj és gyújtófolyadék keverékét tartalmazó üdítő flakont adott át az ismeretlen személy részére azzal a céllal, hogy az abban lévő égésgyorsító felhasználásával a tűz minél gyorsabban terjedjen és az ingatlan megsemmisüljön. Az kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy a terhelt az ismeretlen személy lopási szándékát ismerte, vagy ahhoz szándékosan segítséget nyújtott volna. Az ismeretlen személy a lopással 2.537.020 forint kárt okozott, mely nem térült meg. A rongálással okozott kár összesen 34.142.904 forint, mely szintén nem térült meg.

[26] Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásában a bizonyítékok (tanúvallomások, igazságügyi szakértői vélemények, okirati bizonyítékok) számbavétele eredményeként azt rögzítette, hogy a vádiratban írt tényállás ellenében állított fel egy lehetséges elkövetési módot annak érdekében, hogy rámutasson; mérlegeléssel a vádirati tényállástól eltérő, olyan tényállás is megállapítható, amely nem a terhelt, hanem más személyek tettesi minőségére enged következtetést vonni {Szombathelyi Járásbíróság 47.B.148/2020/32. [58]}.

[27] A bizonyítékok értékelése körében rögzítette, hogy a bűncselekmény helyszínén talált, az eljárás során lefoglalt égésgyorsítót tartalmazó flakonok kilyukasztott kupakján a terhelttől származó DNS maradvány volt, ami igazolja a terhelt rongálási cselekményben való közreműködését. Ugyanakkor a kihallgatott tanúk (tanú3, tanú4, tanú5) vallomásait a terhelt számára kedvezően értékelte, és elfogadta azt, hogy a terhelt a bűncselekmény elkövetésének időpontjában cím2i ingatlanán tartózkodott, ahol tanú3-mal birkavágást végzett {Szombathelyi Járásbíróság 47.B.148/2020/32. [43]}.

[28] Megállapította, hogy kétséget kizáró bizonyítást csupán az nyert, miszerint az égésgyorsítót tartalmazó flakont a gyújtogatáshoz felhasználták, és a flakonon, illetve annak kilyukasztott kupakján a terhelttől származó törletminták voltak megtalálhatók, tehát a terhelt legkevesebb ezen eszköz átadásával a bűncselekmény elkövetéséhez segítséget nyújtott; ugyanakkor arra már nem merült fel adat, hogy a terhelt tudott volna arról, hogy a tettes az ingatlan felgyújtásával egyidőben a széfet és a benne rejlő értékeket is el kívánja tulajdonítani, emiatt a terhelt felelőssége a vagyoni elleni bűncselekmény tekintetében kétséget kizáróan nem megállapítható {Szombathelyi Járásbíróság 47.B.148/2020/32. [59]-[60]}.

[29] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az ügyész jelentett be fellebbezést a terhelt terhére bűnösségének lopás büntetében [Btk. 370. § (1) bekezdés, (4) bekezdés b) pont, (2) bekezdés bc) pont] való megállapítása, a rongálás büntetétének [Btk. 371. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont] tettesként elkövetettként való minősítése, valamint súlyosabb büntetés kiszabása, míg a terhelt és védője a rongálás büntetét érintően a terhelt felmentése, valamint a kiszabott büntetés enyhítése végett.

[30] A Vas Megyei Főügyészség a fellebbezés írásbeli indokolásában az ítélet 1.) pontjában írt tényállást megalapozatlannak tartotta azzal, hogy az elsőfokú bíróság helyesen indult ki abból az igazságügyi genetikai szakértői véleménnyel is alátámasztott tényből, miszerint a terhelt részt vett a rongálás büntetétének elkövetésében; ugyanakkor a

megállapított tényekből további tényekre helytelenül következtetett, amikor a rongálás büntetében a terhelt közrehatását – tettes helyett – bűnsegédként állapította meg, valamint a terheltet az ellene lopás büntette miatt emelt vád alól felmentette.

[31] A főügyészség álláspontja szerint a rongálás és a lopás büntette azonos elkövetési helyen, a lakóingatlanban, rövid idő alatt valósult meg, amiből csakis az a következtetés vonható le, hogy mindkét bűncselekményt azonos személy, mégpedig a – indítékkal, helyismerettel és (esetlegesen már akkor) kulccsal is rendelkező – terhelt követte el.

[32] A másodfokon eljáró Szombathelyi Törvényszék az elsőfokú ítéletet helybenhagyó végzésének indokolásában arra mutatott rá, hogy amellet, hogy az ítéleti tényállás alapvetően az igazságügyi szakértői véleményből levont ténybeli következtetésen alapul, abban a vonatkozásban, hogy a terhelt nem volt jelen a helyszínen és a bűncselekményt csupán bűnsegédként követte el, a terhelt és a tanúk – különösen tanú3, tanú5 és tanú4 – vallomásainak mikénti értékelésén, tehát mérlegelésen alapszik, ugyanis a járásbíróság ezen bizonyítékok értékelése alapján elfogadta azon terhelti védekezést, miszerint a bűncselekmény időpontjában másutt volt {Szombathelyi Törvényszék 13.Bf.55/2021/11. [74]}.

[33] A másodfokú bíróság a főügyészség tényállás-helyesbítési indítványával összefüggésben idézte a Be. 593. § (2) bekezdését azzal, hogy e rendelkezés szerint „a másodfokú bíróság csak azokkal a tényekkel kapcsolatban értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a bizonyítékokat, amelyekre bizonyítást vett fel, kivéve, ha az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján a vádlottat az (1) bekezdés b./ pontja alapján felmenti vagy az eljárást megszünteti.” {Szombathelyi Törvényszék 13.Bf.55/2021/11. [88]}.

[34] A másodfokú bíróság tehát úgy látta, hogy mivel az elsőfokú bíróság a fent írt három tanú vallomását a terhelt máshollétére vonatkozóan elfogadta, ahhoz – az ügyész által indítványozott bizonyítás hiányában – eljárásjogi okból kötve van, és eleve nem állapíthat meg olyan tényállást, miszerint a terhelt az elkövetéskor a bűncselekmény helyszínén jelen volt; ez ugyanis az említett tanúvallomások elvetését, azaz az elsőfokú bíróságtól eltérő értékelését jelentené, ami bizonyítás hiányában kizárt.

[35] Erre tekintettel pedig a tényállás helyesbítésére irányuló indítvány érdemi értékelését nem is folytatta le; nem vizsgálta az elsőfokú bíróság ténybeli következtetésének helyességét, hanem kizárólag a bizonyítás felvételének hiányát látta az eltérő tényállás, és azon keresztül a terhelt bűnössége megállapítása akadályának. Kifejtette, hogy a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontjából következően, ha az ügyészség nem indítványoz bizonyítást, és az eltérő tényállás csak bizonyítás útján lenne megállapítható, nem vehető fel bizonyítás és az ügyet az elsőfokú ítélet tényállását alapul véve kell érdemben felülbírálni. A törvény az ügyészség által indítványozott bizonyítás hiányában nem ad eljárásjogi lehetőséget az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás olyan megalapozatlansági hibájának orvoslására, amely kiküszöbölése esetén – eltérő tényállás alapján – a terhelt büntetőjogi felelősségét illetően eltérő következtetés válna indokolttá {Szombathelyi Törvényszék 13.Bf.55/2021/11. [90], [91]}.

[36] 3. A legfőbb ügyész a törvényességi jogorvoslatban a másodfokú bíróság végzésben megvalósult törvénytértést abban látta, hogy az általa hivatkozott, a Be. 593. § (2) bekezdésében meghatározott rendelkezést nem az eljárásakor hatályos szövegének figyelembevételével alkalmazta és zárta ki az alapján tévesen az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét.

[37] A törvényességi jogorvoslat ezen állítása kétségkívül helytálló.

[38] A peres eljárásokat szabályozó jogterületek, így a Be. esetében is, az időbeli hatállyal összefüggésben általánosságban igaz, hogy amennyiben törvény eltérően nem rendelkezik, az

időbeli hatályra nézve a cselekmény elbírálásakor hatályos szabályokat kell alkalmazni [a Be. 868. § (1) bekezdés].

[39] A másodfokú bíróság 2021. november 11-én hozta meg ügydöntő határozatát, döntésének indokait a másodfokú felülbírálatban irányadó tényálláshoz kötöttség [Be. 591. § (1) bekezdés] és a bizonyítékok felülmérlegelésének tilalmára alapította, amely során a Be. 593. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozott, ez utóbbit a normaszöveg idézésével rögzítette is. Ebből azonban – egyetértve a legfőbb ügyész álláspontjával – egyértelműen megállapítható, hogy a másodfokú bíróság a Be. 593. § (2) bekezdése rendelkezése kapcsán a normaszöveg már nem hatályos időállapotát idézte és jutott ezáltal a jogszabálysértőnek minősülő deklarációig.

[40] A Be. 593. § (2) bekezdésének e napon hatályos szövege tartalmában jelentősen, érdemben eltért a bíróság által idézett és alkalmazott, akkor már hatálytalan rendelkezéstől.

[41] A Be. 593. § (2) bekezdése a Be. 2018. július 1-jei hatálybalépésétől (megtartva a korábbi eljárási kódex normaszövegét) a felülmérlegelés tilalmát valóban a másodfokú bíróság által idézett szövegezéssel tartalmazta, egészen annak a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 221. §-ával történt, 2021. január 1-jével hatályba lépett módosításáig.

[42] A Be. 593. § (2) bekezdésének ezt követően – a másodfokú ügydöntő végzés meghozatalakor és jelenleg is – hatályos szövege szerint, ha a másodfokú bíróság az ítélet megalapozatlanságának kiküszöbölése során – a helyes tényállás érdekében felvett bizonyítás, az ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján – az elsőfokú bíróságtól eltérő tényeket állapít meg, az eltérő tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat eltérően értékelheti. A másodfokú bíróság nem értékelheti az elsőfokú bíróságtól eltérően a másodfokú bíróság által megállapított ténnyel össze nem függő, valamint a megalapozatlansággal nem érintett tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat.

[43] A két szövegezés összehasonlítása alapján egyértelműen megállapítható, hogy míg a korábban hatályos rendelkezés szerint a másodfokú bíróság valóban csak azokkal a tényekkel összefüggésben értékelhette eltérően a bizonyítékokat, melyekre bizonyítást vett fel, úgy a Szombathelyi Törvényszék eljárása idején hatályos törvényszöveg már a tényállás megalapozatlansága kiküszöbölésének mindhárom, a törvényben meghatározott módja – így a bizonyításon kívül az ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés útján történt tényállás-helyesbítés esetén is – megengedi a bizonyítékok eltérő értékelését, feltéve, hogy a másodfokú bíróság azok alapján eltérő tényt állapít meg.

[44] Márpedig jelen esetben az ügyészség éppen ténybeli következtetés útján eltérő tény megállapítására tett indítványt, ami ekként törvényi rendelkezésbe nem ütközött.

[45] A Be. 593. § (2) bekezdésében írt rendelkezés, amelyet a jogalkalmazás következetesen a „felülmérlegelés tilalmaként” nevez, a rendes jogorvoslati eljárás felülbírálati jogkörének meghatározó szabálya.

[46] A Kúria ezzel összefüggésben elsőként azt rögzíti, hogy a 2018. július 1-jével hatályba lépett Be., túllépve a korábbi büntetőeljárási kódex szabályozási rendszerén, a másodfokú bíróság érdemi eljárásában jelentős bővítést végzett, egyrészt a reformatórius jogkörön, amikor kötelezővé tette a részleges megalapozatlanság kiküszöbölését, másrészt az eltérő tényállás megállapításának lehetősége körében azzal, hogy megteremtette az elsőfokú bíróság által felmentett terhelt bűnösségének másodfokú bíróság általi megállapításának törvényi lehetőségét.

[47] A felülbírálat terjedelme valójában annak a kereteit határozza meg, ahol a jogorvoslati eljárásban a másodfokú bíróság revíziós jogkörét alkalmazhatja. A Be.-ben főszabályként a teljes körű revízió elve érvényesül, ami azt jelenti, hogy ha az elsőfokú bíróság ítéletével

szembeni fellebbezés a jogorvoslati eljárást megindította, jelentőségét veszti az, hogy ki és milyen okból fellebbezett, a másodfokú bíróság ugyanis a fellebbezéssel támadott elsőfokú határozat egészét, így az ítélet valamennyi rendelkezését, a tényállás megalapozottságát és az ítéletet megelőző bírósági eljárást egyaránt vizsgálata tárgyává teszi [Be. 590. § (1) és (2) bekezdés].

[48] A másodfokú bíróság eljárásában meghatározó előírás az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásához kötöttsége, amely ténylegesen azt jelenti, hogy amennyiben az elsőfokú bíróság megalapozott tényállást állapított meg, úgy a másodfokú bíróság köteles határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítani. Mindez az elsőfokú bíróság azon törvényi kötelezettségével áll összefüggésben, hogy az elsőfokú bíróság köteles a vád tárgyává tett tények szempontjából lényeges bizonyítékokat értékelni és mérlegelésük alapján az ítéleti tényállást megállapítani. Ezzel a bírói tevékenységgel párosul – majd a rendes jogorvoslati eljárásban – a felülmérlegelés tilalma is.

[49] Az ítéleti tényállás megalapozottságának fogalmát a büntetőeljárás törvény pozitív módon nem határozza meg. A megalapozottság a törvényesen lefolytatott bizonyítási eljárást követően, a múltban lezajlott és a vádhatóság által a vád tárgyává tett események valósághű, helyes és hiánytalan megállapítását jelenti. A tényállás tehát – a törvényi előírás grammatikai és rendszertani értelmezéséből következően – akkor megalapozott, ha megalapozatlansági hibában nem szenved. A megalapozatlanság tehát nem más, mint tényállási hiba, amelyet alapvetően bizonyítási hiányosságok, az ügyiratoknak megfeleltethetőség hiánya, téves bírói ténykövetkeztetések eredményeznek.

[50] Ha a tényállás kisebb részben nincs felderítve, hiányos, részben eltér a bizonyítást tárgyát képző ügyiratok tartalmától, vagy egyes ténybeli következtetései helytelenek, a megalapozatlanság részleges [Be. 592. § (2) bekezdés]. Részleges megalapozatlanság esetében az elsőfokú ítélet „javítását” a másodfokú bíróságnak kötelező elvégeznie, ennek eszközei a tényállás kiegészítése vagy helyesbítése, illetve eltérő tényállás megállapítása az ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy a felvett bizonyítás alapján [Be. 593. § (1) bekezdés].

[51] A bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma nem a megalapozatlanság kiküszöbölését korlátozza, hanem az első fokon lefolytatott bizonyítást védi. A tényállás hiányosságának pótlása, felderítetlenségének megszüntetése, az iratellenesség kiküszöbölése, avagy a helyes ténybeli következtetés levonása nem esik a felülmérlegelés tilalma alá, hanem éppen a megalapozatlanság orvoslásának törvényes eszköze, amelyet a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontja kifejezetten arra az esetre rendel alkalmazni, ha az így módosult eltérő tényállás a felmentett vádlott bűnösségének megállapításához vezethet [EBH 2019.B.9. (Kúria Bhar.III.1.436/2018.)].

[52] A Be. 593. § (2) bekezdésének 2021. január 1-jei módosítása a felülmérlegelés tilalmára vonatkozó rendelkezést hangolta össze a Be. 591. § (1) bekezdés c) pontjában írt rendelkezéssel.

Azonban míg a Be. 591. § (1) bekezdés c) pontja eltérő tényállásról szól, addig a Be. 593. § (2) bekezdés módosított normaszövege a tények eltérő értékelésére vonatkozóan tartalmaz szabályozást. Az eltérő tényállás – a következetes ítélkezési gyakorlat, valamint a Be. 593. § 2023. január 1-jével hatályos (5) bekezdése szerint is – a bűnfelelősség kérdésében való gyökeres különbözőséget jelenti és nyilvánvalóan nem azonos az eltérő tény fogalmával.

[53] A Be. 593. § (2) bekezdése – módosított szövegében – azt rendezi, hogy ha a megalapozatlansági hibát a másodfokú bíróság feltárta és annak kiküszöbölése során olyan eltérő tény merült fel, amelyre vonatkozóan az elsőfokú bíróság is végzett értékelést, akkor az a másodfokú bíróságot ne fossza meg annak a lehetőségétől, hogy hangsúlyozottan és

kizárólag az adott körben elvégezhesse a bizonyíték újraértékelését. Ez tehát éppen ezért nem a bizonyíték felülmérlegelése, hanem újra- vagy átértékelésének minősül.

[54] A másodfokú bíróság ügydöntő határozata tehát vitathatatlanul törvénysértő annyiban, hogy a döntés 2021. november 11-i meghozatalakor a Be. 593. § (2) bekezdése 2021. január 1-je előtt hatályos szövegére hivatkozott és azt is alkalmazta, hiszen az eltérő ténymegállapítást bizonyítás felvételéhez, a bizonyítást pedig – mivel a terhelt terhére szolt – a Be. 164. § (1) bekezdésére és a Be. 593. § (4) bekezdésére tekintettel ügyészi indítványhoz kötötte. Mindez az eljárásakor már megváltozott normakörnyezetben téves, hiszen a Be. 593. § (2) bekezdése módosításának lényege éppen abban állt, hogy nem csak bizonyítás felvétele, hanem a részleges megalapozatlanság kiküszöbölésének másik két eszköze – az ügyiratok tartalma és ténybeli következtetés – alapján is lehetővé tette az eltérő tény megállapítását és eltérő bizonyítékértékelést is.

[55] Ekként megsértette az eljárásának idején hatályos eljárási törvényt a másodfokú bíróság, amikor a másodfokú eljárásban pusztán a bizonyítás felvételének hiánya miatt a tényállás helyesbítésére nem látott eljárásjogi lehetőséget.

[56] 4. Ugyanakkor annak a konkrét ügyre vonatkozó kihatása kapcsán a Kúria az alábbiakra mutat rá.

[57] A másodfokú bíróság általi tényjavítás elsődleges és általános feltétele, illetve indoka továbbra is az, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozatlan. Ebben a kérdésben a másodfokú bíróságnak egyértelműen rögzítenie kell az álláspontját. Megalapozatlanság hiányában az elsőfokú ítéleti tényállás bármilyen helyesbítése, kiegészítése, avagy eltérő tényállás megállapítása a másodfokú bíróság által eljárási szabályba ütközik még akkor is, ha az a terhelt felmentéséhez vagy az eljárás megszüntetéséhez vezet. Következésképp a másodfokú eljárásban a tényjavítás feltétele minden esetben – így a Be. 593. § (1) bekezdésében meghatározott valamennyi esetben is – az elsőfokú ítéleti tényállás megalapozatlansága. Ez a szabályozás a magyar eljárásjogban hagyományos. Az eltérő tényállás megállapításának úgyszintén az az alapvető feltétele, hogy a tényállás megalapozatlan legyen (BJD 8349.). Ha a tényállás megalapozott, akkor még felmentő határozat érdekében sem lehet eltérő tényállást megállapítani pusztán a bizonyítékok eltérő értékelésével (BJD 7761., 8377.), (Kúria Bhar.II.495/2021/41.).

[58] A jelen ügyben az ügyészség szerint az elsőfokú ítélet megalapozatlansága abban állt, hogy álláspontja szerint téves volt az elsőfokú bíróság azon ténybeli következtetése, miszerint abból a tényből, hogy a terhelt DNS-mintáját az égésgyorsító flakonján és kupakján megtalálták, csak az következik, hogy részt vett annak elkészítésében és tudott a rongálási szándékról. Az ügyészségi álláspont szerint ezzel szemben a helyes következtetés az, hogy a terhelt a rongálásban és az azzal egyidőben elkövetett lopásban is részt vett, és emiatt tartott arra igényt, hogy a másodfokú bíróság értékelje át a járásbíróság által, a terhelt elkövetéskori tartózkodási helyének megállapítására vonatkozó ténymegállapítása alapjául elfogadott tanúvallomásokat, és azokat a járásbírósággal ellentétben ne fogadja el.

[59] A legfőbb ügyész érvelése helytálló abban a körben, hogy amennyiben a fenti ténybeli következtetés téves, úgy a másodfokú bíróságnak törvényi lehetősége adódott volna a tanúvallomások eltérő értékelésére; a Be. 593. § (2) bekezdésének megváltozott normaszövege éppen erre ad lehetőséget. A jelen ügyben azonban a téves következtetésre tett ügyészségi álláspont alaptalan.

[60] Az ügyben objektív bizonyítékként kizárólag az állt rendelkezésre, hogy a rongálás eszközeként használt égésgyorsító folyadék flakonján és kupakján a terhelt DNS mintája azonosítható volt. Ebből azonban az elsőfokú bíróság helyes következtetést vont le akkor, amikor annak a megállapítására jutott, hogy abból semmi más nem következik, minthogy a

terhelt legfeljebb a rongáláshoz használt eszköz elkészítésében vett részt, annak ismeretében, hogy az eszközt mire fogják használni. Az a tény, hogy a rongálásra és a lopásra egy időben és egy helyszínen került sor, korántsem bizonyítja kétséget kizáróan, hogy a rongálási szándékról tudomással bíró terheltnek a lopásról is tudnia kellett, különösen akkor, amikor az elsőfokú ítélet más érdekeket is feltárt, ami a terheltet a rongálásban való részvételre indíthatta. Még kevésbé bizonyítja azt, hogy a rongálási és a lopási cselekményt is személyesen, tettesként csak a terhelt valósíthatta meg.

[61] Ebből pedig a bűnfelelősséget érintően kizárólag a terhelt bűnsegédként elkövetett rongálás miatti felelőssége következik, több nem, így sem a tettesi elkövetés, sem a lopásban való bármiféle részvétel.

[62] Mivel pedig az elsőfokú bíróság ténybeli következtetése nem téves, a Be.592. § (2) bekezdés d) pontja szerinti megalapozatlansági ok nem áll fenn; ehhez képest pedig az eltérő tény megállapításának lehetősége és a bizonyítékok felülmérlegelésének kérdése fel sem merült volna, az ügyészi tényállás-helyesbítési indítvány érdemi vizsgálata esetén sem.

[63] Más helyzet állt volna elő akkor, ha – például – a terhelt DNS anyagmaradványa nem a gyűjtáshoz használt eszközön, hanem a lopással érintett széf környezetében, a kiszerezéshez használt eszközön került volna rögzítésre. Egy ilyen bizonyíték ugyanis a terheltnek az elkövetés helyszínén és időpontjában való fizikális jelenléte tényének megállapítását alapozhatta volna meg. Ez pedig a Be. 593. § (2) bekezdésének eljárásakor hatályos szövege alapján már lehetőséget adott volna a másodfokon eljáró bíróság részére arra, hogy az elsőfokú bíróság által a terhelti alibi igazolására elfogadott tanúk vallomásait az elsőfokú bíróságtól eltérő értékelje.

[64] A Be. 593. § (2) bekezdése ugyanis arra ad lehetőséget, hogy a másodfokú bíróság, ha eltérő tényt állapít meg, akkor az azzal összefüggésben álló bizonyítékokat eltérően értékelje, de arra nem, hogy a bizonyítékokat eltérően értékelje azért, hogy eltérő tényt állapítson meg.

[65] A jelen ügyben azonban ilyen bizonyíték nem állt rendelkezésre, a meglévő bizonyítékból pedig az elsőfokú bíróság helyes következtetést vont le. Így téves ténybeli következtetés hiányában nincs megalapozatlanság, mindez pedig a Be. 591. § (1) bekezdésében meghatározott követelmény, az elsőfokú bíróság ítéletének tényállásához kötöttségét eredményezi a felülbírálati eljárásban, amelyben ezáltal az eltérő értékelés kérdése már fel sem merülhet.

[66] A másodfokú bíróság végzése az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása körében tehát érdemben helyes, indokolásában azonban nem az ügyész által előterjesztett bizonyítási indítvány és azon keresztül a bizonyításfelvétel hiányára, hanem az ügyész tényállás-helyesbítésére tett indítványának érdemi vizsgálatát követően, a megalapozatlanság hiányára kellett volna hivatkoznia. Mindez pedig azt is jelenti, hogy a rendkívüli jogorvoslattal megtámadott határozat teljességében nem, kizárólag indokolásában, a téves időállapotú jogszabályi rendelkezés felhívásával és alkalmazásával összefüggően vált jogszabálysértővé. Mindennek pedig a törvényességi jogorvoslat eredményeként meghozott határozatban a törvénytértés mibenlétének pontos megjelölésében kellett megnyilvánulnia.

[67] A kifejtettek alapján a Kúria – a Be. 668. § (1) bekezdésének főszabálya alapján tanácsulésen eljárva – a legfőbb ügyész törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványát alaposnak találta, és a Be. 669. § (1) bekezdés első fordulatának megfelelően azt állapította meg, hogy a megtámadott, a Szombathelyi Törvényszék mint másodfokú bíróság 13.Bf.55/2021/11. számú végzése – indokolásának az ügyészi bizonyítási indítvány hiányára hivatkozva az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét kizáró részében – törvénytértő.

[68] A Kúria a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat elbírálása során – a Kúria elnöke számára a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10.

§ (2) bekezdésében biztosított felhatalmazás alapján, a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában írt rendelkezés nyomán – öttagú tanácsban járt el.

[69] **IV.** A törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslat elbírálása során meghozott ítélet ellen a Be. 6. § (4) bekezdése szerint nincs helye fellebbezésnek. Az ítélet felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont harmadik fordulata zárja ki.

Budapest, 2023. október 26.

Dr. Somogyi Gábor s.k. a tanács elnöke, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró